

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Lainsäädäntö opiskeluhuollon ohjauskeinona – tulkintoja ja käytäntöjä

HYVINVOINTIAREENA 14.9.2017

Helsinki, Messukeskus

Johtaja Matti Lahtinen

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), voimaan 1.8.2014.

Muutoksia:

- 791/2014, voimaan 1.8.2015 (opiskeluhuoltosuunnitelman laatimista koskevat määräykset Opetushallitukselta)
- 1409/2014, voimaan 1.1.2015 (opiskeluhuollon järjestäminen)
- 274/2015, voimaan 1.4.2015 (uhkatietojen ilmoittaminen poliisille)
- 1501/2016, voimaan 1.1.2017 (kuraattorin kelpoisuusvaatimukset)

Määräykset

- Esi-, perus- ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet ja ammatillista koulutusta koskevat määräykset

Soveltamisohteita ja ohjauskirjeitä:

- Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö, soveltamisohje (STM:n kuntainfo 13 a/2015)
- Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen (THL:n opas 36/2015)
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto (OPH:n ohje 2015)
- Tietosuojavaltuutetun ohjeita ja ratkaisuja (esim. dnrot 1574/41/2014, 1583/41/2014, 2270/41/2015)
- Suomen Kuntaliiton ja Tietosuojavaltuutetun ohje kuntalaskutuksessa noudatettavasta menettelystä tietosuojan varmistamiseksi

Rekisterinpito ja henkilötietojen käsittely

- Valtion opetushallinnon viranomaisten ja Tietosuojavaltuutetun tehtäviin ei kuulu antaa lupia tai päätöksiä jonkin tietojärjestelmän lainmukaisuudesta -> koulutuksen järjestäjä vastaa rekisterinpitäjänä itse käyttämiensä järjestelmien ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.
- Henkilötietolaki edellyttää mm., että
 - koulun ja sen oppilaiden välillä on asiallinen yhteys, johon henkilötietojen käsittely perustuu,
 - arkaluonteisten tietojen käsittely johtuu välittömästi koululle laissa säädetystä tehtävästä,
 - henkilötietoja käsitellään vain määriteltyyn käyttötarkoitukseen ja ne ovat tarpeellisia ja virheettömiä,
 - rekisterinpitäjä noudattaa huolellisuutta henkilötietojen käsittelyssä ja toteuttaa tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietojen suojaamiseksi.
- Opiskeluhuollon tietojen käsittelyyn ja kirjaamiseen sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia, ao. koulutusta sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia lakeja, henkilötietolakia ja julkisuuslakia.
- Tietojen arkistointiin sovelletaan arkistolakia ja koulutuksen järjestäjän arkistonmuodostussuunnitelmaa.

Konsultaatiot opiskeluhuoltotyössä

- Anonyymi konsultaatio on aina sallittua.
- Konsultaatio on aina mahdollista opiskelijan tai huoltajan suostumuksella. Hyvä toimintamalli on yhdessä opiskelijan kanssa konsultoida tarvittavaa tahoa, esimerkiksi opettaja voi mennä yhdessä opiskelijan kanssa terveydenhoitajan luokse keskustelemaan opiskelijan huolta herättäneestä asiasta .
- Opiskelijan yksilöivä, tunnisteellinen konsultaatio, ilman suostumusta on mahdollinen eräiden siihen oikeuttavien säännösten perusteella. Säännöksiä sisältyy mm. oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (23 §), perusopetuslakiin (40 §), potilaslakiin (13 §) ja sosiaalihuollon asiakaslakiin (17 §). Niiden mukaan
 - Niillä, jotka osallistuvat opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen, on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Tämä mahdollistaa sekä eri ammattiryhmien edustajien kahdenkeskiset konsultaatiot että opiskeluhuollon eri tehtäviin osallistuvien mahdollisuuden yhdessä selvittää, onko heillä yhteinen huoli jostakin opiskelijasta ja kuka ottaa vastuun asian puheeksi ottamisen opiskelijan kanssa ja mitä tukea opiskelijalle voidaan tarjota.
 - Yksilökohtaisen moniammatillisen ryhmän jäsenillä on oikeus konsultoida tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita ja toisiaan.

Konsultaatiot opiskeluhuoltotyössä

- Säännösten mukaan (jatkuu)
 - Perusopetuksen oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja perusopetuksesta vastaavalle viranomaiselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä oppilaan opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi.
 - Terveystieteiden ammattilaisella on oikeus perustellusta syystä konsultoida tarpeelliseksi katsomaansa asiantuntijaa toteuttamansa hoidon ja tutkimuksen tueksi.
 - Kuraattoritoiminnassa sekä konsultaatiota pyytävällä että sitä antavalla on oikeus oma-aloitteisesti ilmaista sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jota ovat välttämättömiä alaikäisen hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi taikka niiden järjestämiseksi tai toteuttamiseksi, jos se on lapsen edun mukaista.
- Silloin, kun opiskeluhuollon toimijat tekevät opiskelijan asiassa yhteistyötä, joka edellyttää tietojen luovuttamista molemmin puolin, kysymys ei ole konsultaatiosta.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

- Sekä oppilashuollossa että oppimisen ja koulunkäynnin tuessa lähtökohtana on yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja huoltajan kanssa. Yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa tärkeää on huolehtia avoimuudesta ja luottamuksen suojasta.
- Oppilashuolto sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki on erotettu oikeudellisesti toisistaan.
- Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa voidaan antaa **vain oppilaan ja tarvittaessa tämän huoltajan suostumuksella**. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea voidaan antaa **oppilaan ja huoltajan tahdosta riippumatta**.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Oppilaalla oikeus opiskeluhoitoon.
- Perustuu oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumukseen.
- Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetyssä määräajassa.
- Oppilaitoksen ja opiskeluhoitoon henkilöstöllä velvollisuus ottaa yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin, jos arvioivat, että oppilas tarvitsee psykologi- tai kuraattoripalveluja.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Oppilaalla oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.
- Voidaan antaa ilman suostumusta. Huoltaja käyttää oppilaan puhevaltaa; 15-vuotiaalle rinnakkainen puhevalta.
- Paikallisesti päätetään, miten tuen tarpeen selvittäminen käynnistetään.
- Pedagogiseen arvioon perustuva käsittely ja pedagogisen selvityksen tekeminen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon henkilöstön kanssa perusopetuslain mukaisesti.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Tapauskohtaisesti muodostettavan ryhmän kokoamisessa noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säännöksiä.
- Asian käsittely kirjataan opiskeluhoitoon kertomuksiin oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännösten mukaisesti.
- Opiskeluhoitoon kertomukset talletetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyihin opiskeluhoitoon rekistereihin.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Ryhmien kokoamisesta ja muista menettelytavoista päätetään paikallisesti.
- Asioiden kirjaamisesta päätetään paikallisesti.
- Tuen antamisesta tehdään hallintopäätös, tarkistetaan määräajoin perusopetuslain mukaisesti.
- Oppilaalle laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa oppimissuunnitelma tai HOJKS, joiden sisällöstä määrätään OPS:n perusteissa.
- Rekistereiden perustamisesta päätetään paikallisesti perusopetuslain ja henkilötietolain mukaisesti.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Yksittäistä oppilasta koskevat opiskeluhoito tiedot ovat salassa pidettäviä.
- Tietoja ei saa antaa sivullisille ilman oppilaan tai hänen huoltajansa yksilöityä kirjallista suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.
- Sivullisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei osallistu ao. oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoito tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin.
- Konsultointi mahdollista siihen oikeuttavien säännösten mukaisesti.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Yksittäisen oppilaan tukea koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä.
- Tietoja ei saa antaa sivullisille ilman huoltajan suostumusta tai tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.
- Sivullisen käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä.
- Mahdollisuus konsultointiin muiden opettajien ja niiden asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu tai antaminen kuuluu.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuksien estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen ja opiskeluhuollosta vastaaville viranomaisille sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.
- Opiskeluhuollon tehtäviä hoitavalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen liittyvästä uhasta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksesta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot.
- Perusopetuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen liittyvästä uhasta.

Opiskeluhuollon suhde pedagogiseen tukeen

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Jos oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta tarpeellisten salassa pidettävien tietojen siirtoon tarvitaan oppilaan tai hänen huoltajansa suostumus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän perusopetuslain, lukiolain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestettyyn opetukseen, koulutukseen tai toimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uudelle koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.